

GIÁO DỤC GIÁ TRỊ HÒA BÌNH CHO HỌC SINH TRUNG HỌC
THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH ĐÁP ỨNG YÊU CẦU
CỦA CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

EDUCATING PEACE VALUES FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS BASED
ON HO CHI MINH THOUGHT IN RESPONSE TO THE 2018 GENERAL EDUCATION CURRICULUM

ĐẶNG NGỌC THƯƠNG*, NGÔ BÁ KHIÊM**, 4801616164@student.hcmue.edu.vn

* Sinh viên Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh.

** Trường Đại học Luật Thành phố Hồ Chí Minh.

THÔNG TIN	TÓM TẮT
Ngày nhận: 12/11/2025 Ngày nhận lại: 15/12/2025 Duyệt đăng: 18/12/2025 Mã số: TCKH-S05T12-2025-B15 ISSN: 2354 - 0788 Từ khóa: Giá trị, giáo dục, hòa bình, học sinh trung học, tư tưởng Hồ Chí Minh. Keywords: Values, education, peace, secondary school students, Ho Chi Minh thought.	Hòa bình có ý nghĩa quan trọng đối với sự ổn định và phát triển của mỗi quốc gia và cả nhân loại. Giáo dục giá trị hòa bình là một trong những nội dung cần thiết trong chương trình giáo dục phổ thông đóng góp vào sự hình thành phẩm chất và năng lực học sinh. Bài viết tập trung nghiên cứu những quan điểm cơ bản của Hồ Chí Minh về hòa bình, giá trị triết lý hòa bình của Hồ Chí Minh; những nội dung giáo dục hòa bình thể hiện trong Chương trình giáo dục phổ thông năm 2018; đưa ra một số khuyến nghị về giải pháp nâng cao hiệu quả giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh trung học theo tư tưởng Hồ Chí Minh trong bối cảnh hiện nay. ABSTRACT Peace plays a crucial role in the stability and development of each nation and of humanity as a whole. Peace value education is an essential component of general education and contributes to the formation of students' qualities and competencies. Based on Ho Chi Minh thought, this article examines his views on peace and the philosophical values of peace embedded in his thought, and analyzes the content of peace education in Vietnam's 2018 General Education Curriculum. On that basis, it proposes several recommendations to improve the effectiveness of peace value education for secondary school students in the current context.

1. Đặt vấn đề

Hòa bình là giá trị cơ bản của nhân loại được trân trọng và tôn vinh. Trong bối cảnh hiện nay, giáo dục giá trị hòa bình cho thế hệ trẻ là trách nhiệm của các quốc gia. Nâng cao nhận

thức về hòa bình, là một trong những biện pháp có giá trị bền vững nhằm kiến tạo môi trường hòa bình, ổn định để phát triển. Việt Nam là một quốc gia đã từng trải qua những năm tháng đau thương, mất mát của chiến tranh, hơn ai hết con

người Việt Nam hiểu được giá trị của hòa bình. Khát vọng hòa bình của dân tộc Việt Nam hội tụ trong con người Hồ Chí Minh. Tư tưởng Hồ Chí Minh như lẽ sống của cả dân tộc. Giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh về hòa bình cho thế hệ trẻ hiện nay là sự chuẩn bị cần thiết cho việc xây dựng môi trường hòa bình, ổn định để phát triển đất nước. Năm 1999, Hà Nội của Việt Nam được lựa chọn là một trong những thành phố tiêu biểu trên thế giới đại diện cho khu vực châu Á nhận danh hiệu “Thành phố vì hòa bình”. Một trong bốn tiêu chí được tổ chức UNESCO đưa ra trong việc lựa chọn danh hiệu Thành phố vì hòa bình trên thế giới chính là thúc đẩy phát triển văn hóa giáo dục, chăm lo giáo dục công dân và thế hệ trẻ. Điều này là sự khẳng định hơn nữa vai trò quan trọng của việc giáo dục thế hệ trẻ nói chung, giáo dục giá trị hòa bình nói riêng.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để nghiên cứu vấn đề, tác giả sử dụng phương pháp biện chứng duy vật, phương pháp lịch sử, logic và các phương pháp khác như phân tích, tổng hợp nhằm phân tích nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về hòa bình, giá trị của hòa bình. Phân tích yêu cầu cần đạt của Chương trình giáo dục phổ thông năm 2018 về những nội dung giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh. Trên cơ sở những dữ liệu và kết quả được phân tích, tác giả sử dụng phương pháp tổng hợp, khái quát những vấn đề đặt ra, những giải pháp vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh trung học trong bối cảnh hiện nay.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Nội dung cơ bản tư tưởng Hồ Chí Minh về hòa bình

Hòa bình là mục tiêu, lý tưởng cách mạng của Hồ Chí Minh: Hồ Chí Minh là Anh hùng giải phóng dân tộc, Danh nhân văn hoá kiệt xuất của dân tộc Việt Nam. Người sinh ra trong cảnh nước mất, nhà tan, nhân dân đói khổ lầm than với kiếp đời nô lệ. Ngay từ rất sớm, Nguyễn Tất Thành (Hồ Chí Minh) đã nung nấu ý chí và

quyết tâm đi tìm con đường cứu nước, cứu dân, con đường giành lại độc lập, hòa bình cho dân tộc. Trong chặng hành trình cứu nước không mệt mỏi, Người đã để lại hệ thống tư tưởng cách mạng to lớn, chứa đựng những giá trị vĩnh hằng trong đó có tư tưởng về hòa bình, giá trị hòa bình. Người từng nói: “Tôi chỉ có một sự ham muốn, ham muốn tột bậc, là làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành” (Hồ Chí Minh, 2011, T.4, tr.187). Với Hồ Chí Minh, hòa bình, độc lập là khát vọng của mọi dân tộc, là chân lý và lẽ sống của nhân loại. Đấu tranh cho độc lập, tự do cũng chính là đấu tranh vì khát vọng hòa bình, giá trị hòa bình. Khát vọng độc lập, tự do, hạnh phúc của Hồ Chí Minh cũng chính là khát vọng chung của dân tộc Việt Nam yêu chuộng hòa bình đã được khẳng định trong lịch sử dân tộc. Nguyễn Trãi từng khẳng định trong Bình Ngô đại cáo: Việc nhân nghĩa cốt ở yên dân hay đem đại nghĩa để thắng hung tàn; Lấy chí nhân để thay cường bạo. Khát vọng hòa bình là nguồn động lực to lớn để cả dân tộc Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam do Hồ Chí Minh sáng lập và rèn luyện, lãnh đạo toàn dân làm nên cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945 vĩ đại giành lại độc lập, tạo điều kiện xây dựng nền hòa bình cho đất nước Việt Nam. Sau ngày 2/9/1945, nền độc lập, hòa bình của Việt Nam giành lại chưa được bao lâu đã bị đe dọa bởi các thế lực ngoại bang, thực dân Pháp quay trở lại xâm lược nước ta (23/9/1945). Với niềm tin vào giá trị của hòa bình và khát vọng hòa bình, Hồ Chí Minh đã cùng Chính phủ Việt Nam Dân chủ cộng hòa tranh thủ mọi điều kiện có được để vận hội nền hòa bình với Chính phủ Pháp. Ngày 19/12/1946, sau thời gian dài cố gắng theo đuổi đàm phán hòa bình với thực dân Pháp bất thành, Hồ Chí Minh ra lời kêu gọi toàn dân “Chúng ta muốn hòa bình, chúng ta phải nhân nhượng. Nhưng chúng ta càng nhân nhượng thực dân Pháp càng lấn tới, vì chúng quyết tâm cướp nước ta lần

nữa” (Hồ Chí Minh, 2011, T.4, tr.534). Chiến tranh là phương cách cuối cùng được Hồ Chí Minh lựa chọn để đạt được hòa bình. Ngay cả trong lúc xung đột, Người vẫn không từ bỏ mọi cơ hội, điều kiện có được với thiết tha hòa bình. Hồ Chí Minh đã kiên trì thuyết phục Chính phủ Pháp “lập lại ngay nền hòa bình để tránh cho hai nước chúng ta khỏi bị hao người thiệt của và để gây lại sự cộng tác và tình thân thiện giữa hai dân tộc chúng ta” (Hồ Chí Minh, 2011, T.5, tr.36). Có thể thấy, hòa bình không chỉ là lý tưởng, là khát vọng mà đã trở thành văn hoá ứng xử Hồ Chí Minh, là sự lựa chọn đầu tiên trong bất cứ hoàn cảnh nào.

Hòa bình là giá trị sống của Hồ Chí Minh mà cũng là của cả dân tộc Việt Nam. Người kiên trì theo đuổi nền hòa bình thực sự, công bằng trên cơ sở độc lập cho dân tộc, tự do, hạnh phúc cho nhân dân. Ngay cả trong cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ đầy ác liệt, lý tưởng hòa bình của Hồ Chí Minh không bom đạn hay sức mạnh nào có thể khuất phục. Trong thư trả lời Tổng thống Mỹ R.Ních-xon, ngày 25/8/1969, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Nhân dân Việt Nam chúng tôi rất yêu chuộng hòa bình, một nền hòa bình chân chính trong độc lập và tự do thật sự. Nhân dân Việt Nam quyết chiến đấu đến cùng, không sợ hy sinh gian khổ, để bảo vệ Tổ quốc và các quyền dân tộc thiêng liêng của mình” (Hồ Chí Minh, 2011, T.15, tr.602). Khẳng định hòa bình là mục tiêu, lý tưởng sống của nhân dân Việt Nam, đồng thời Hồ Chí Minh cũng thể hiện quyết tâm của cả dân tộc có thể trường kỳ kháng chiến để đạt được mục tiêu, lý tưởng hòa bình cho đất nước.

Tự do, bình đẳng, bác ái là những giá trị chung của nhân loại, là cơ sở để xây dựng nền hòa bình: Trong bản Tuyên ngôn Độc lập ngày 2/9/1945, Hồ Chí Minh đã trích bản Tuyên ngôn Độc lập năm 1776 của Mỹ và Tuyên ngôn Nhân quyền và Dân quyền của Cách mạng Pháp năm 1789 và khẳng định: “Tất cả các dân tộc trên thế

giới đều sinh ra bình đẳng; dân tộc nào cũng có quyền sống, quyền sung sướng và quyền tự do” (Hồ Chí Minh, 2011, T.4, tr.1). Đây là những giá trị phổ quát của nhân loại đã được các nước tuyên bố và được thừa nhận rộng rãi. Điều này là cơ sở quan trọng cho các quốc gia tranh đấu cho nền độc lập, hòa bình của mình. Xây dựng thế giới tự do để đem lại cuộc sống hòa bình cho nhân loại chỉ có thể đạt được khi các quốc gia tôn trọng quyền bình đẳng, tự do của mọi dân tộc. Theo Hồ Chí Minh, mục tiêu xây dựng thế giới hòa bình hoàn toàn có thể đạt được bởi vì: “Tuy phong tục mỗi dân mỗi khác, nhưng có một điều thì dân nào cũng giống nhau. Ấy là dân nào cũng ưa sự lành và ghét sự dữ” (Hồ Chí Minh, 2011, T.4, tr.397). Dù các dân tộc, các quốc gia có nhiều sự khác biệt nhưng giá trị nhân văn, hướng thiện là giá trị chung của mọi dân tộc, đây chính là cơ sở để các dân tộc, mọi người trên thế giới hướng đến để xây dựng thế giới hòa bình. Người cũng cho rằng, một nền hòa bình thực sự và công bằng chỉ có thể được xây dựng khi không có sự phân biệt chủng tộc, màu da, đó phải là giá trị chung nhất của nhân loại. Người kêu gọi: “Hỡi những người Pháp ở Đông Dương! Các bạn không nghĩ rằng máu nhân loại đã chảy nhiều, rằng hòa bình - một nền hòa bình chân chính xây trên công bình và lý tưởng dân chủ - phải thay cho chiến tranh, rằng tự do, bình đẳng, bác ái phải thực hiện trên khắp các nước không phân biệt chủng tộc và màu da ư” (Hồ Chí Minh, 2011, T.4, tr.75). Hòa bình là giá trị phổ quát chung, nhưng chỉ có thể có được nền hòa bình thực sự khi tất cả mọi người thức tỉnh, giá trị hòa bình không thể được áp đặt từ kẻ mạnh bằng bạo lực, xâm lược và chiến tranh. Trong thư gửi những người Pháp ở Đông Dương, Hồ Chí Minh khẳng định: “Các bạn yêu nước Pháp của các bạn và muốn nó độc lập. Các bạn yêu đồng bào của các bạn và muốn họ được tự do... Nhưng chúng tôi cũng phải được phép yêu nước của chúng tôi và muốn nó độc lập chứ! Chúng tôi

cũng phải được phép yêu đồng bào chúng tôi và muốn họ được tự do chứ! Cái mà các bạn coi là lý tưởng cũng phải là lý tưởng của chúng tôi” (Hồ Chí Minh, 2011, T.4, tr.75). Hòa bình phải là giá trị chung được tất cả các nước tôn trọng, thức tỉnh giá trị hòa bình trong mỗi người là một trong những biện pháp hướng tới xây dựng nền hòa bình công bằng cho mọi quốc gia, cho cả nhân loại.

Khoan dung là một trong những điều kiện cần thiết để xây dựng hòa bình: Đa dạng là một đặc tính của văn hoá mọi cộng đồng người. Trong mỗi cộng đồng, để có thể chung sống hòa bình đòi hỏi cần có sự khoan dung, chấp nhận, tôn trọng sự khác biệt và cùng hướng đến những giá trị tốt đẹp chung. Ngay sau ngày nước nhà độc lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng thay mặt nhân dân, Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hòa gửi thông điệp hòa bình hữu nghị đối với nhân dân toàn thế giới, ngay cả với dân tộc Pháp đã từng đô hộ nước ta trong gần một thế kỷ. Việt Nam muốn “Làm bạn với tất cả mọi nước dân chủ và không gây thù oán với một ai” (Hồ Chí Minh, 2011, T.5, tr.256). Khi các thế lực thực dân, đế quốc quyết tâm theo đuổi chính sách xâm lược đối với nước Việt Nam Dân chủ cộng hòa, Chủ tịch Hồ Chí Minh quyết tâm chiến đấu để bảo vệ nền độc lập, hòa bình cho dân tộc. Hiệp định Giơ-ne-vơ (1954) được ký kết là quá trình đấu tranh không mệt mỏi cho chân lý hòa bình. Trong bối cảnh đế quốc Mỹ thực hiện cuộc chiến tranh xâm lược Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn kiên trì đường lối thống nhất đất nước bằng con đường thi hành hiệp định. Người vẫn bày tỏ “Nhân dân Việt Nam tin chắc rằng mọi sự phân tranh trên thế giới đều có thể giải quyết bằng cách hòa bình; tin chắc rằng các nước dù chế độ xã hội khác nhau và hình thái ý thức khác nhau cũng đều có thể chung sống hòa bình được” (Hồ Chí Minh, 2011, T.10, tr.12). Chấp nhận gác lại những mất mát, hy sinh để hướng tới hòa bình chính là biểu hiện rõ nhất của tinh thần khoan dung, nhân văn Hồ Chí Minh. Theo Người, “Dân tộc ta là một dân tộc giàu lòng đồng tình và bác ái” (Hồ Chí Minh, 2011,

T. 4, tr.186). Hồ Chí Minh luôn đặt niềm tin vào cái thiện trong mỗi con người “Mỗi con người đều có thiện và ác ở trong lòng. Ta phải biết làm cho phần tốt trong mỗi con người nảy nở như hoa mùa Xuân và phần xấu bị mất dần đi, đó là thái độ của người cách mạng” (Hồ Chí Minh, 2011, T.15, tr.672). Phát huy giá trị khoan dung, bác ái truyền thống của dân tộc được hun đúc qua hàng ngàn năm lịch sử dựng nước và giữ nước khiến mỗi con người có được cách hành xử nhân văn, bản lĩnh trong mọi hoàn cảnh để hướng tới xây dựng cuộc sống ổn định, hòa bình. Xuất phát từ những giá trị của dân tộc, trong điều kiện đất nước phải tranh đấu cho nền độc lập, hòa bình, Hồ Chí Minh vẫn không quên căn dặn đồng bào, chiến sĩ: “Đối với những người Pháp bị bắt trong lúc chiến tranh, ta phải canh phòng cẩn thận nhưng phải đối đãi với họ cho khoan hồng... Chúng ta chỉ đòi quyền độc lập tự do, chứ chúng ta không vì tư thù tư oán, làm cho thế giới biết rằng chúng ta là một dân tộc văn minh” (Hồ Chí Minh, 2011, T.4, tr.29-30). Khoan dung, đối với chính kẻ thù là giá trị nhân văn của dân tộc Việt Nam được Hồ Chí Minh đưa lên tầm cao mới. Đối với chính đồng bào ta, những người đã từng lầm đường, lỡ bước, Người nói: “Năm ngón tay cũng có ngón vắn ngón dài... Trong mấy triệu người cũng có người thế này thế khác nhưng thế này hay thế khác đều dòng dõi của tổ tiên ta... Đối với những đồng bào lạc lối lầm đường, ta phải lấy tình thân ái mà cảm hóa họ” (Hồ Chí Minh, 2011, T.4, tr.280-281). Với Hồ Chí Minh, khoan dung là giá trị sống, là biểu hiện của đạo đức, của văn minh, là điều kiện tiên quyết để hướng tới xóa bỏ mọi rào cản của sự khác biệt, thù ghét để hướng tới những giá trị chung, hòa bình, ổn định lâu dài, phát triển. Chính tư tưởng khoan dung Hồ Chí Minh đã đặt nền móng cho sự hòa hợp dân tộc, cho việc xóa bỏ khoảng cách sự khác biệt về văn hoá giữa Việt Nam với các quốc gia, trở thành nền tảng cho tình hữu nghị, hòa bình không giới hạn giữa dân tộc Việt Nam với nhân loại yêu chuộng hòa bình trên thế giới.

3.2. Giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh về hòa bình cho học sinh phổ thông hiện nay

Triết lý hòa bình của Hồ Chí Minh trong nội dung Chương trình giáo dục phổ thông năm 2018.

Trước những thay đổi nhanh chóng và to lớn từ thực tiễn phát triển của đất nước Việt Nam trong thời kỳ mới cùng với thành tựu to lớn mà nhân loại đạt được, Hội nghị lần thứ 8 Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam (khoá XI) đã thông qua Nghị quyết số 29/NQ-TW ngày 4/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế. Nghị quyết số 29 của Trung ương Đảng chủ trương chuyển từ nền giáo dục tiếp cận nội dung sang nền giáo dục phát triển phẩm chất và năng lực người học. Một trong những yêu cầu đặt ra đối với sự nghiệp đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay hướng tới xây dựng con người Việt Nam phát triển và hội nhập sâu rộng với thế giới. Giáo dục giá trị hòa bình trở thành một trong những nội dung cơ bản trong triết lý của Chương trình giáo dục phổ thông năm 2018, trong đó tư tưởng hòa bình trong triết lý giáo dục Hồ Chí Minh được kế thừa thể hiện đậm nét qua cả yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực học sinh. Quan điểm của chương trình xác định, Chương trình giáo dục phổ thông được xây dựng trên cơ sở quan điểm của Đảng, Nhà nước về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Bên cạnh kế thừa và phát triển các giá trị truyền thống của dân tộc mà còn kế thừa “những giá trị chung của nhân loại cũng như các sáng kiến và định hướng phát triển chung của UNESCO về giáo dục... đặt nền tảng cho một xã hội nhân văn, phát triển bền vững và phồn vinh” (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, tr.5). Giáo dục Việt Nam phải hướng tới đặt nền móng cho việc xây dựng một xã hội ổn định, hòa bình, nhân văn phù hợp với xu hướng phát triển, những giá trị chung mang tính phổ quát của nhân loại. Quan điểm về

giáo dục giá trị hòa bình được cụ thể hoá trong mục tiêu phát triển của Chương trình giáo dục phổ thông, trong đó xác định, học sinh không chỉ làm chủ hiệu quả kiến thức, kỹ năng đã học vào đời sống và tự học suốt đời, mà còn “biết xây dựng và phát triển hài hoà các mối quan hệ xã hội, có cá tính, nhân cách và đời sống tâm hồn phong phú, nhờ đó có được cuộc sống có ý nghĩa và đóng góp tích cực vào sự phát triển của đất nước và nhân loại” (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, tr.6). Ngay trong mục tiêu của chương trình giáo dục phổ thông đã chứa đựng những yêu cầu cơ bản góp phần định hình nên người công dân toàn cầu trong tương lai không chỉ có tri thức mà phải biết xây dựng và phát triển hài hoà mối quan hệ cộng đồng. Đây cũng chính là biểu hiện của tinh thần hòa hợp, thích ứng, hướng tới cộng đồng hòa bình, ổn định và nhân văn.

Từ quan điểm, mục tiêu chương trình giáo dục mang triết lý giáo dục giá trị hòa bình, những nội dung giáo dục hòa bình được xây dựng và thể hiện rõ trong yêu cầu cần đạt về phẩm chất, năng lực người học thể hiện qua một số môn học và hoạt động giáo dục, đặc biệt là định hướng về giáo dục trong các môn khoa học xã hội. Đối với lĩnh vực khoa học xã hội, mục tiêu xác định chứa đựng thông điệp về giá trị hòa bình rất rõ nét “góp phần giúp học sinh hình thành và phát triển những phẩm chất chủ yếu và năng lực cốt lõi trên cơ sở nắm vững hệ thống tri thức cơ bản về khoa học xã hội... chuẩn bị cho những công dân tương lai hiểu rõ hơn về thế giới mà họ đang sống, sự kết nối, tương tác giữa con người với con người, giữa con người với môi trường xung quanh, giữa dân tộc với thế giới... thực hiện đối thoại liên văn hoá trong thời đại toàn cầu hoá và hội nhập” (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, tr.18). Chương trình thể hiện rõ nét thông điệp giáo dục con người Việt Nam phát triển toàn diện hướng đến giá trị chân, thiện, mỹ, phát huy tinh thần nhân văn, giá trị hòa bình cùng chung sống và phát triển.

Nội dung giáo dục giá trị hòa bình thể hiện qua yêu cầu cần đạt trong Chương trình giáo dục phổ thông Chương trình tổng thể năm 2018.

Yêu cầu cần đạt về phẩm chất nhân ái thể hiện thông qua chỉ báo yêu quý mọi người với các yêu cầu cần đạt cụ thể: Yêu thương, quan tâm, chăm sóc người thân; tôn trọng người lớn tuổi. Trân trọng danh dự, sức khỏe và cuộc sống riêng tư của người khác; không đồng tình với cái ác, cái xấu; không cổ xúy, không tham gia các hành vi bạo lực; sẵn sàng bênh vực người yếu thế. Quan tâm đến mối quan hệ hài hoà với những người khác; tôn trọng quyền và lợi ích hợp pháp của mọi người.

Yêu cầu cần đạt về phẩm chất nhân ái thể hiện thông qua chỉ báo tôn trọng sự khác biệt giữa mọi người với các yêu cầu cần đạt cụ thể: Tôn trọng sự khác biệt của bạn bè trong lớp về cách ăn mặc, tính nết và hoàn cảnh gia đình. Tôn trọng sự khác biệt về nhận thức, phong cách cá nhân của những người khác; Tôn trọng sự đa dạng về văn hoá của các dân tộc trong cộng đồng dân tộc Việt Nam và các dân tộc khác. Tôn trọng sự khác biệt về lựa chọn nghề nghiệp, hoàn cảnh sống, sự đa dạng văn hoá cá nhân; Có ý thức học hỏi các nền văn hoá trên thế giới; Cảm thông, độ lượng với những hành vi, thái độ có lỗi của người khác.

Yêu cầu cần đạt về phẩm chất trách nhiệm được thể hiện qua chỉ báo có trách nhiệm với môi trường sống với các yêu cầu cần đạt cụ thể: Sống hoà hợp, thân thiện với thiên nhiên; Sẵn sàng bảo vệ thiên nhiên; Có ý thức tìm hiểu và sẵn sàng tham gia các hoạt động tuyên truyền về biến đổi khí hậu và ứng phó với biến đổi khí hậu; Chủ động, tích cực tham gia và vận động người khác tham gia các hoạt động tuyên truyền, chăm sóc, bảo vệ thiên nhiên, ứng phó với biến đổi khí hậu và phát triển bền vững.

Yêu cầu cần đạt về năng lực giao tiếp và hợp tác với năng lực thành phần là thiết lập, phát triển các quan hệ xã hội; điều chỉnh và hoá giải các mâu thuẫn với các yêu cầu cần đạt cụ thể: Nhận ra được những bất đồng, xích mích giữa

bản thân với bạn hoặc giữa các bạn với nhau; biết nhường bạn hoặc thuyết phục bạn. Biết cách thiết lập, duy trì và phát triển các mối quan hệ với các thành viên của cộng đồng. Nhận biết được mâu thuẫn giữa bản thân với người khác hoặc giữa những người khác với nhau; có thiện chí dàn xếp và biết cách dàn xếp mâu thuẫn. Nhận biết và thấu cảm được suy nghĩ, tình cảm, thái độ của người khác; xác định đúng nguyên nhân mâu thuẫn giữa bản thân với người khác hoặc giữa những người khác với nhau và biết cách hoá giải mâu thuẫn.

Yêu cầu cần đạt về năng lực giao tiếp và hợp tác với năng lực thành phần là hội nhập quốc tế với các yêu cầu cần đạt cụ thể như: Có hiểu biết ban đầu về một số nước trong khu vực và trên thế giới; biết tham gia một số hoạt động hội nhập quốc tế theo hướng dẫn. Biết tích cực tham gia một số hoạt động hội nhập quốc tế phù hợp với bản thân. Có hiểu biết cơ bản về hội nhập quốc tế; biết chủ động, tự tin trong giao tiếp với bạn bè quốc tế; biết chủ động, tích cực tham gia một số hoạt động hội nhập quốc tế phù hợp với bản thân. (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, tr.5).

Trên cơ sở những yêu cầu cần đạt về phẩm chất, năng lực chung, các môn học và hoạt động giáo dục tùy theo đặc điểm của chương trình, hoạt động giáo dục xây dựng nội dung, định hướng phương pháp dạy học, giáo dục giá trị hòa bình phù hợp với yêu cầu của chương trình. Một số môn học và hoạt động giáo dục chứa đựng nội dung giáo dục hòa bình như: môn Tiếng Việt, Ngữ Văn, Lịch sử và Địa lý, Lịch sử, Giáo dục công dân, Giáo dục kinh tế và pháp luật, Hoạt động trải nghiệm... góp phần quan trọng giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh phổ thông giúp học sinh phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực.

3.3. Một số giải pháp giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh trung học theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

Thứ nhất, nâng cao nhận thức của giáo viên về triết lý giáo dục hòa bình trong tư tưởng Hồ Chí Minh. Hồ Chí Minh được ghi nhận là Anh hùng giải phóng dân tộc, danh nhân văn hoá kiệt

xuất của Việt Nam. Người còn là một nhà văn hoá lớn, nhà giáo dục với những quan điểm, triết lý giáo dục hiện đại. Đây mạnh nghiên cứu nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh trong đội ngũ giáo viên phổ thông để mỗi người thấy được triết lý, khát vọng lớn của Hồ Chí Minh là Tổ quốc được độc lập, nhân dân được tự do, có cuộc sống ấm no, yên bình. Với Hồ Chí Minh, độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội chính là biểu hiện sinh động nhất của triết lý hòa bình, với Người, chỉ có chủ nghĩa xã hội mới thật sự đem lại cho con người cuộc sống hòa bình, yên vui, hạnh phúc. Hiểu được khát vọng và triết lý hòa bình xuyên suốt trong tư tưởng Hồ Chí Minh, mỗi giáo viên sẽ có được những gợi mở quan trọng trong cách tiếp cận về nội dung, lựa chọn ngữ liệu giảng dạy, phương pháp, cách thức tổ chức hoạt động học góp phần đạt được mục tiêu môn học nhưng vẫn hướng tới giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh, đặc biệt đối với những môn học, hoạt động giáo dục có những chủ đề liên quan trực tiếp tới giáo dục giá trị hòa bình.

Thứ hai, lựa chọn nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về hòa bình làm ngữ liệu tổ chức hoạt động dạy học trong chương trình môn học và hoạt động giáo dục. Trong quá trình hoạt động cách mạng, Hồ Chí Minh có rất nhiều bài nói, bài viết có nội dung bàn về hòa bình, giá trị hòa bình. Trong quá trình giáo viên tổ chức hoạt động giáo dục những chủ đề liên quan đến nội dung giáo dục hòa bình, việc lựa chọn những bài nói, bài viết, câu chuyện của Hồ Chí Minh thể hiện quan điểm giáo dục hòa bình có ý nghĩa to lớn trong việc đạt mục tiêu giáo dục. Những bài nói, bài viết thể hiện quan điểm giáo dục hòa bình của Hồ Chí Minh thể hiện sinh động ở nội dung, phong phú về hình thức thể hiện, diễn đạt có thể kể đến như: Trong tác phẩm “Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến” (19/12/1946), hay “Thư gửi Tổng thống Mỹ” (20/10/1945), bài “Tết” đăng trên báo Cứu quốc số 147, ngày 21/01/1946, Thư “Gửi đồng bào Nam bộ” đăng trên báo Cứu quốc

số 54, ngày 29/9/1945 hay như trong bài “Trả lời nhà báo Mỹ S.ÊLI MÂY SI” (7/1947), “Lời phát biểu khi đến sân bay Bắc Kinh” đăng Báo Nhân dân số 481, 27/6/1955... Những bài nói, bài viết của Người tập trung khẳng định những quan điểm nhất quán trên một số luận điểm cơ bản. Một là, hòa bình là giá trị phổ quát của nhân loại, là mục tiêu, giá trị sống, khát vọng to lớn của nhân loại. Hai là, hòa bình là truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam, là khát vọng sống lớn lao, cao cả của cả dân tộc Việt Nam trong suốt chiều dài mấy nghìn năm dựng và giữ nước. Ba là, biểu hiện khát vọng hòa bình, ý chí bảo vệ hòa bình của dân tộc Việt Nam thể hiện sinh động trong suốt quá trình đấu tranh giành độc lập, giữ độc lập và xây dựng chế độ xã hội mới. Bốn là, xuất phát từ quan niệm về bản tính con người của Hồ Chí Minh, hẳn, dù không phải là tính sẵn, phần nhiều do giáo dục mà nên, cần giáo dục truyền thống khoan dung, độ lượng của dân tộc trong việc hình thành nhân cách học sinh, đẩy mạnh giáo dục đạo đức, truyền thống cho học sinh. Lựa chọn những nội dung phù hợp trong tư tưởng Hồ Chí Minh về hòa bình như nội dung phía trên, giáo viên sẽ có được nguồn ngữ liệu phong phú, có giá trị cao trong giáo dục hòa bình cho học sinh trong các hoạt động giáo dục.

Thứ ba, lựa chọn phương pháp dạy học phù hợp nội dung giáo dục hòa bình trong chương trình môn học, hoạt động giáo dục. Chương trình giáo dục phổ thông năm 2018 được xây dựng trên quan điểm tính mở. Đây là một trong những điểm mới nổi bật tạo điều kiện thuận lợi cho giáo viên phát huy tinh thần sáng tạo trong quá trình tổ chức hoạt động dạy học, giáo dục cho học sinh. Một trong những quan điểm mang tính hệ thống trong triết lý giáo dục Hồ Chí Minh là học đi đôi với hành, lý luận gắn liền với thực tiễn. Đối với nội dung giáo dục hòa bình trong Chương trình giáo dục phổ thông năm 2018, đối với những môn học, hoạt động giáo dục trực tiếp hướng tới giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh

thông qua các yêu cầu cần đạt cụ thể, giáo viên vận dụng linh hoạt các phương pháp dạy học tích cực như dạy học nhóm, dạy học giải quyết vấn đề trong giờ học chính khoá. Xác định giáo dục hòa bình theo tư tưởng Hồ Chí Minh là một trong những nội dung quan trọng của Chương trình giáo dục phổ thông năm 2018. Ngoài việc giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh trung học trong các môn học phù hợp trên lớp học, nhà trường phổ thông có thể xây dựng các chuyên đề giáo dục nhà trường, sử dụng hình thức giáo dục ngoài lớp học để tổ chức sinh hoạt chuyên đề phù hợp như lồng ghép trong các chương trình thăm quan học tập tại địa chỉ đỏ. Phát huy vai trò của tổ chức Đoàn thanh niên xây dựng các chuyên đề giáo dục lý tưởng cách mạng cho đoàn viên, thanh niên với những nội dung có liên quan đến tư tưởng Hồ Chí Minh về giá trị hòa bình.

4. Kết luận

Hòa bình là giá trị phổ quát của nhân loại cần được trân trọng, giữ gìn, giáo dục hòa bình

cho học sinh có ý nghĩa quan trọng và là một bộ phận không thể thiếu trong nội dung giáo dục. Là một quốc gia có hàng nghìn năm lịch sử phải đối mặt với chiến tranh, hòa bình đã trở thành lẽ sống của dân tộc Việt Nam. Chủ tịch Hồ Chí Minh là hiện thân của khát vọng hòa bình, quyết tâm giành lấy cuộc sống hòa bình và ý chí bảo vệ nền hòa bình mãnh liệt của dân tộc. Những quan điểm của Hồ Chí Minh về hòa bình trong sự nghiệp hoạt động cách mạng của Người đã trở thành nguồn ngữ liệu quan trọng, những gợi mở, chỉ dẫn cho hoạt động giáo dục hòa bình cho thế hệ trẻ Việt Nam ngày nay. Trong công cuộc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục phổ thông hiện nay, giáo dục giá trị hòa bình cho học sinh đóng vai trò quan trọng. Với trọng tâm xây dựng và phát triển con người Việt Nam sống có hoài bão, lý tưởng cao đẹp, góp phần hình thành nhân cách, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong bối cảnh hội nhập.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông Chương trình tổng thể*, Ban hành kèm theo Thông tư số: 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26 tháng 12 năm 2018.

Hồ Chí Minh. (2011). *Toàn tập, tập 4*. Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.

Hồ Chí Minh. (2011). *Toàn tập, tập 5*. Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.

Hồ Chí Minh. (2011). *Toàn tập, tập 10*. Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.

Hồ Chí Minh. (2011). *Toàn tập, tập 15*. Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.